

VE 26. ROČNÍKU STUDENTSKÉ SOUTĚŽE URBAN DESIGN AWARD USPĚLY PROJEKTY ROZVÍJEJÍCÍ POTENCIÁL RŮZNÝCH SÍDELNÍCH STRUKTUR

Již 26 let srovnává soutěž Urban Design Award urbanistické projekty ze středoevropských škol architektury. Letos se zúčastnilo celkem devět vysokých škol ze země Vísegrádské čtyřky. Jistým překvapením může být vítězství projektu zpracovaného na Ústavu památkové péče Fakulty architektury ČVUT. Vítěz ale není jediným oceněným návrhem stojícím na rozvoji stávajících hodnot našich sídel.

Porota sestavená z odborníků ze všech zúčastněných zemí a pedagogů vybraných univerzit letos hodnotila ve dvou kolech celkem 59 přihlášených prací a musela se seznámit se 49 různými tématy široké škály měřítek. Do druhého kola postoupilo 18 prací, kterými se zabývali porotci a porotkyně na distančním zasedání koncem února. Předseda poroty, **Ders Csaba** z Polské asociace urbanistů, hodnotí přístup škol architektury k výuce urbanismu pozitivně a upozorňuje na významný přínos soutěže a studentských projektů obecně. „Přesto, že se může zdát, že jde o rozmanitá zadání, všechny přihlášené práce se věnují reálným problémům současných měst. I proto nám mohou připadat vybrané projekty tak povědomé a aktuální.“ Šestice oceněných projektů je tak nakonec mozaikou inspirativních přístupů k rozvoji našich sídel. Ocenění studenti otevírají téma potenciálu území podél řek, nakládání s přetíženými centry a na prvním místě přináší příklad citlivého nakládání s rozvojem venkova, na který je dlouhá léta vyvíjen obrovský tlak. „Autoři nenavrhují jen nové stavby pro bydlení, ale zároveň kladou důraz na rozvoj vybavenosti včetně pracovních příležitostí a neopomíjejí ani ekologické otázky rozvoje krajiny, souběžného zemědělství a nakládání s vodou. To vše s respektem k původnímu duchu místa,“ shoduje se porota na přínosech vítězného projektu.

Vyhlášení vítězů proběhlo 30. března 2022 za účasti děkana Fakulty architektury ČVUT **Dalibora Hlaváčka**, vedoucího Ústavu prostorového plánování **Jakuba Vorla** a předsedy Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR **Petra Durdíka**. Děkan Fakulty architektury, který je zároveň jedním z historických výherců soutěže, vyzdvihl

stále rostoucí kvalitu nejen oceněných projektů. „Odvádíte výbornou práci!“ zaznělo směrem ke všem přihlášeným studentům. Další řečníci připomněli význam soutěže, která rok od roku rozšiřuje okruh zapojených vysokých škol: „Skrze množství přihlášených prací můžeme vidět různá zadání a přístupy k výuce a tvorbě, což je nesmírně inspirující i pro nás jako pedagogy. Moc díky všem, kteří se na jejím průběhu podílejí a díky všem studentům za odvahu, se kterou podrobují své práce veřejné kritice.“

Kromě výstavy oceněných projektů, která se bude postupně objevovat i na dalších partnerských univerzitách, byla také představena loňská publikace **Urban Design Award – 25 let studentské soutěže**. Ta se skrze rozhovory s účastníky z řad soutěžících, porotců i zástupců vysokých škol ohlíží za historií soutěže, která začala jako drobný projekt dvou českých univerzit. Na jejich stránkách se můžete mj. dočíst, jak se v posledních 25 letech posunulo vnímání a výuka urbanismu a jak přispělo ocenění v mezinárodní soutěži konkrétním (tehdejší) studentům. Publikace je ke stažení na webových stránkách soutěže: <https://www.fa.cvut.cz/cs/galerie/souteze/25939-urban-design-award/sborniky>. V případě zájmu o zakoupení tištěné verze kontaktujte urbaward@fa.cvut.cz.

Soutěž už druhým rokem funguje v mezinárodním formátu se zastoupením sedmi vysokých škol ze střední Evropy (Fakulta architektury a Fakulta stavební ČVUT v Praze, Fakulta architektury VUT v Brně, Fakulta umění a architektury TUL v Liberci, Fakulta architektury a dizajnu STU v Bratislavě, Fakulta architektury Politechniky Wroclawske ve Vratislavi, Fakulta architektury Poli-

techniky v Gdaňsku a Fakulta architektury technické univerzity v Budapešti). Partnery jsou národní asociace urbanistů a územních plánovačů zemí Vísegrádské čtyřky. Soutěž je letos poprvé spolufinancována také vládami České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska prostřednictvím vísegrádských grantů od Mezinárodního vísegrádského fondu (identifikační číslo grantu: 22120006). Soutěž se koná pod záštitou České komory architektů a za finanční podpory soukromé kanceláře Šindlerová : Felcman. Mediálními partnery jsou časopis Urbanismus a územní rozvoj a elektronický magazín archiweb.cz.

1. místo Obnova krušnohorské vesnice

Autoři: Bc. Kateřina Tomsová, Bc. Vojtěch Palm (Fakulta architektury ČVUT v Praze)

Vedoucí projektu: Ing. arch. Tomáš Efler (Ústav památkové péče FA ČVUT)

Návrh se zabývá revitalizací obce Český Jiřetín v Krušných horách, a to jak z hlediska urbanistického, tak krajinářského. Celá koncepce návrhu respektuje zachování historických hodnot a navazuje na ně. Jedná se zejména o obnovu liniového uspořádání obce s parcelami podél cest, propojení s okolní krajinou, volbu použitých materiálů a dřevin a vytvoření nových pracovních míst, opět inspirovaných dřívějším způsobem využití prostředí. Projekt pracuje také s dílčími detailními návrhy různých míst od kolegií z ateliéru. Návrh je jakýmsi návratem ke kořenům, ale ne ve smyslu stagnace, ale ve smyslu navázání na paměť místa, na jednotný, ale ne uniformní styl výstavby, který dává vyniknout dominantám a charakteru krajiny.

Vyjádření poroty

Oceněný návrh se zabývá tématy jako kontext, genius loci, krajina, venkov, tradice versus inovace, periferie a proměna regionu. Zkoumaným územím je obec Český Jiřetín, místo s bohatou historií na česko-německém pomezí, silně poznamenané odsunem Němců po druhé světové válce, dnes místní centrum zimních sportů s přibližně stovkou obyvatel.

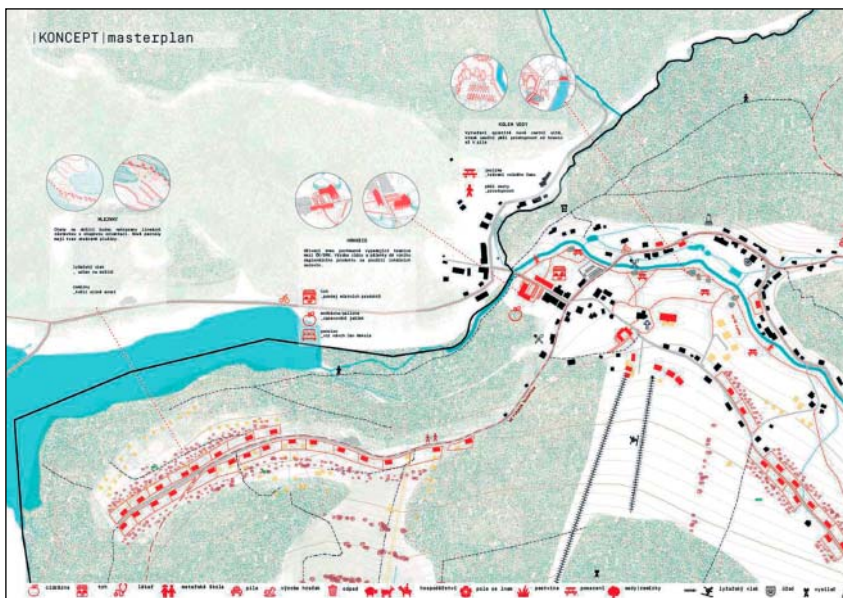
Porota ocenila vnímavý, kontextuální a holistický přístup k plánování místního rozvoje. Autoři nenavrhli pouze novou obytnou zástavbu, ale věnovali pozornost i růstu místních veřejných služeb a pracovních příležitostí, rozvoji systému veřejných prostranství, stavebním formám a materiálovému řešení. Stejnou pozornost věnovali i změnám v hospodaření, zušlechťování krajiny a rozvoji ekosystémových služeb od protierozní funkce, zadržování vody a biodiverzity až po vytváření nových možností pro rekreaci. Porota ocenila také přesvědčivé grafické zpracování projektu.

2. místo Bridge – Distopes

Autoři: Márton Szelényi, Gréta Berente, Tamás Holcsek, Örs Korompay, Mária Szecsei (Fakulta architektury BME v Budapešti)

Vedoucí projektu: Árpád Szabó DLA (Katedra urbanismu a designu FA BME)

V průběhu celého semestru jsme byli vybízeni k tomu, abychom si prostřednictvím příběhů a scénářů představili budoucnost Budapešti v roce 2050. Mohu podotknout, že jsme k tématu přistupovali poněkud neortodoxně. Na rozdíl od obvyklých zvyklostí neměl náš tým v úmyslu předpovídat vysoce pozitivní budoucnost plnou prosperity, aby se jí mohl věnovat, ale spíše se snažil vykreslit pesimističtější a dystopičtější obraz ve snaze analyzovat, čeho by se město mělo zdržet. Pro hlubší pochopení atmosféry budoucnosti jsme dokonce sestavili i krátké video, které je nejen vizuálně relevantní, ale věnuje pozornost i zvukům města, čímž vede k hlubšímu pochopení celkové atmosféry života. Celkově jsme měli možnost pracovat a formulovat naše architektonické plány prostřednictvím mnoha různých me-

Masterplan obnovy Jiřetína

Pohled na novou zástavbu Horní Jiřetína

to mnoha (zdánlivě) nesouvisejících uměleckých forem, což možná vyústilo v širší a celistvější pohled, který je vidět v předloženém projektu.

Vyjádření poroty

Projekt se zabývá rehabilitací problematické části centra Budapešti. Cílem studentů byla obnova veřejných prostranství čtvrti se složitým sociálním zázemím. Chtěli vytvořit prostorovou strukturu, která poskytne příležitost k setkávání a sociální interakci. Neuvažovali v rigidních architektonických formách, ale spíše v otevřené architektuře, která v sobě nese potenciál volného tvarování a flexibility.

Čtvrť zvaná Józsefváros prochází výraznou proměnou, v posledním desetiletí zde bylo realizováno několik projektů urbanistické rehabilitace. Tyto projekty kladly velký důraz také na sociální rehabilitaci.

Na rozdíl od jiných částí Budapešti, kde rehabilitaci doprovázela výměna obyvatelstva, byla rehabilitace Józsefvárusu postavena tak, aby se do ní zapojilo místní obyvatelstvo. Prostřednictvím participativního plánování začala obnova budov a veřejných prostranství za aktivní účasti místních obyvatel. Studenti se svým návrhem zasadili do tohoto kontextu a navázali tak na tradici designu započatou v minulém desetiletí a zároveň hledali nové, inovativní nástroje designu. S využitím experimentální povahy univerzitních projektů plán vyvinul systém volné platformy. Struktura se jeví jako integrovaná do městské struktury v centru města a rozvolňuje instalaci s vysokou hustotou uzavřených dvorů.

Plán je vizí budoucnosti, která se nezaměřuje pouze na konkrétní řešení, ale promítá i přání, jež lze interpretovat v širším horizontu.

Vizualizace čtvrti Józsefváros

3. místo Riverside Collage

Autoři: Fruzsina Kovács, Anna Zsanda (Fakulta architektury BME v Budapešti)
Vedoucí projektu: Árpád Szabó DLA (Katedra urbanismu a designu FA BME)

Naše návrhová oblast má průmyslové dědictví, které nás velmi zaujalo, a proto jsme chtěly začlenit některé jeho prvky a spojit je s udržitelným a ekologickým konceptem. Navrhly jsme budovy, které se dají snadno začlenit do průmyslového prostředí a zároveň dokáží vytvořit řád v této jinak nesystematické oblasti. Naše oblast se nachází v blízkosti Dunaje, břeh řeky jsme proměnily přidáním různých krajinářských architektonických prvků a zároveň zachovaly jeho přirozenou podobu. Vytvořily jsme také koncepční plán místního systému pro zadržování a odvádění srážek, založily jsme komunitní úschovny kol a místa pro půjčování, abychom podpořily sdílení automobilů, přeměnily jsme ulici Budafoki na udr-

žitelnou ulici, opět jsme uvedly do užívání průchod podél Dunaje instalací pěších, běžeckých a cyklistických pruhů, abychom vytvořily souvislý zelený pás vedle břehu řeky a propojily naše návrhové území s Kopaszi gát.

Vyjádření poroty

Projekt je velmi silný v první, a podle názoru poroty opravdu důležité, fázi – analýze. Analýza je jasná, opravdu srozumitelná, popisuje situaci, problémy, pozitiva a potenciály území. Urbanistické projekty jsou vždy během na dlouhou trať, a pokud máte silný základ ve strukturální analýze, všechny další procesy jsou mnohem snazší.

Navržený zásah do území je dobře řemeslně odvedená práce tohoto typu projektu. Na studentský projekt je ale možná až příliš konvenční. Studentské práce by měly více zkoušet objevovat nové hranice, hledat nové cesty. Více experimentovat a testovat, čím vlastně urbanismus je. Každopádně se ale jedná o pro-

Riverside Collage

fesionálně zpracovaný projekt s velmi jasnou a nezpochybnitelnou prezentací, což je jeho další velmi cenný aspekt. To je důležité zvláště u urbanistických projektů, protože ty zůstávají častokrát jen prezentacemi, kterým rozumí jen pár vyvolených.

Odměna Waterfront Accupuncture – Bluefield of River Váh

Autor: Zuzana Mihaľová (Fakulta architektury a designu STU v Bratislavě)
Vedoucí projektu: Ing. arch. Katarína Fejo, PhD., Ing. arch. Tomáš Hanáček, PhD. (Ústav urbanismu a územního plánování FAD STU)

Cílem návrhu regenerace nábřeží města Trenčína byla obnova a aktivizace veřejných prostranství v návaznosti na nábřeží Váhu a také regenerace stávajících městských struktur. Jinak řečeno: vrátit řece život. Analýzou nábřežních zón jsem došla k šesti hlavním ohniskům městské akupunktury podél řeky. Vzhledem k zadání urbanistického ateliéru považuji každou navrženou zónu za aktivátor obnovy města. Velmi důležitým faktem pro mě byla také poloha a historie kláštera Veľká Skalka v Trenčíně, nejstaršího poutního místa na Slovensku. Klášter je jedním z významných míst kulturní stezky Evropské unie, která má mezinárodní dosah do několika zemí EU. Cílem trasy je kulturní výměna a duchovní spojení mezi lidmi, Bohem, národnostmi a zeměmi. Základní myšlenkou pro mě bylo přebudovat a aktivovat trasu podél řeky vytvořením programu pro návrh nových městských struktur.

Vyjádření poroty

Projekt se zabývá poměrně rozsáhlým a kontextuálně komplikovaným územím (tzv. „bluefieldem“) v blízkosti řeky Váh ve městě Trenčín a mimo něj. Hlavní myšlenkou urbanistického návrhu je chytře využít sérii „akupunktturních“ projektů podél řeky, které mají různou atmosféru a požadovaný efekt. Tyto akupunktturní body pak slouží všechny dohromady k vytvoření jedné přesvědčivé vize rozsáhlého území v zajímavém projektu, který stírá hranice mezi urbanistickým a krajinářským designem. Jedná se o po-

Regenerace nábřeží řeky Váh v Trenčíně

měrně ambiciózní, ale přesto šetrný projekt, který nevyužívá bezmyšlenkovitě celé území uvnitř i těsně za městem jen k rozšiřování města. Poměrně sofistikovaně se snaží najít správnou rovnováhu a správné měřítko expanze, a to vše s velkým ohledem na přírodu obklopující město a její roli v této oblasti. Představuje řadu plně realizovaných a dobře prezentovaných návrhů městské struktury, jednotlivých objektů a návrhů veřejného prostoru/krajiny, které to vše propojují. Celkově velmi působivý projekt se silnou vizí a sebevědomou prezentací.

Odměna Waterfront Acupuncture – Bluefield of River Váh

Autor: Natália Marková (Fakulta architektury a designu STU v Bratislavě)
Vedoucí projektu: Ing. arch. Katarína Fejo, PhD., Ing. arch. Tomáš Hanáček, PhD. (Ústav urbanismu a územního plánování FAD STU)

Úkolem byla transformace města Trenčína v pojetí různých měřítek. Město a region – měřítko XL – úkolem bylo zpracovat výhledovou prognózu rozvoje města a jeho nábřeží. Město a zóna – měřítko L – výběr lokality dle vlastního uvážení a zpracování územního plánu. Město a nábřeží – M měřítko. Důležitou součástí tématu byl přístup k nábřeží, měkký a tvrdý okraj, charakter a tvar nábřežní zóny. Město a veřejná prostranství – S měřítko – urbanistické

řešení veřejných prostranství s důrazem na zapojení krajinářských řešení.

Vyjádření poroty

Projekt pečlivě analyzuje možnosti proměny pásu podél řeky Váh v Trenčíně. Porota ocenila zejména dva aspekty práce. Prvním je vícestupňový přístup. Spočívá v posouzení problému v regionálním i městském měřítku a v návrhu konkrétních řešení v jednotlivých místech zásahu. Metoda analýzy a postup se mění s různými měřítky. Druhým cenným aspektem je zjevná skromnost zásahu. Ve vztahu ke krajině a všem důležitým složkám životního prostředí je patrná pozoruhodně vysoká kultura návrhu. Přístup k návrhu není tvrdou transformací, ale spíše měkkou koevolucí vyplývající z hlubokého porozumění vlastnostem prostředí.

Regenerace nábřeží řeky Váh v Trenčíně

Ocenit je třeba i velmi profesionální způsob prezentace práce: je čtivá, jasná, přehledně strukturovaná. Samotná prezentace je vyprávěním, které prokazuje pochopení a interpretaci území podél řeky a zdůvodňuje přijatá řešení. Efektivní a profesionální technika je nepochybně silnou stránkou práce.

Odměna Cheb – Along the Fortification of Cheb

Autor: Bc. Barbora Havelcová (Fakulta architektury ČVUT v Praze)

Vedoucí projektu: doc. Ing. arch. Boris Redčenkov (Ústav nauky o budovách FA ČVUT)

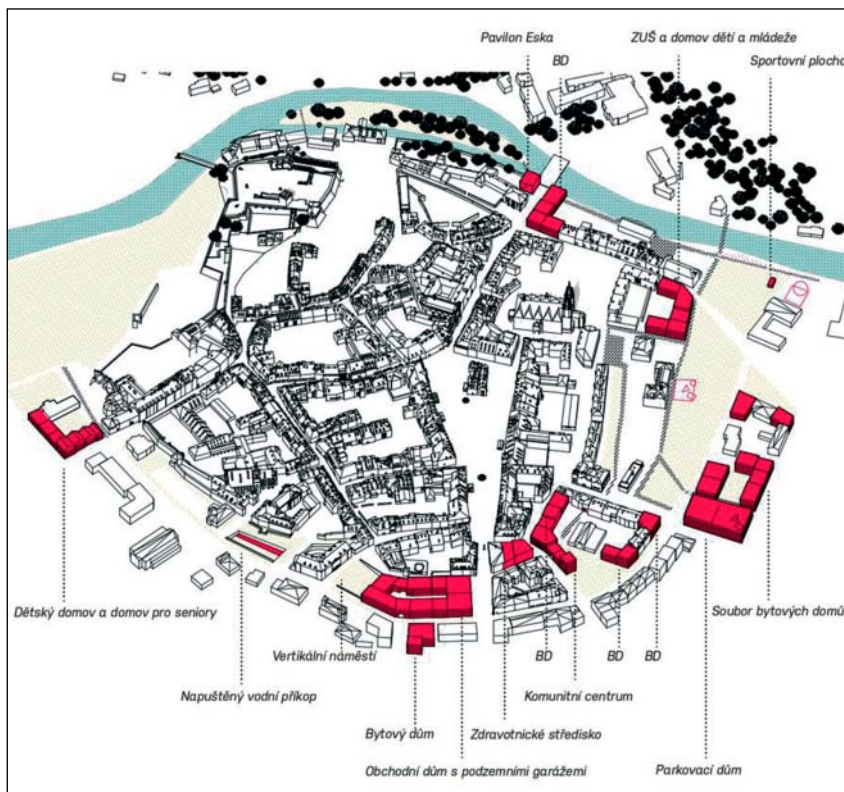
Historické město Cheb dodnes trpí poválečnými urbanistickými a architektonickými zásahy. V důsledku nekonceptních asanačních pokusů ve 20. století byla zničena kompaktní struktura města. Hledání a znovuobjevování hranic mezi moderním a historickým městem představuje hlavní téma tohoto úkolu. Výsledkem jsou konkrétní zásahy umístěné podél historického hradebního prstence. Doprava podél prstence je zpomalena novým členěním ulic, přidáním cyklostezky a aleje. Svým charakterem tvoří membránu mezi moderním a historickým městem. Lokální zásahy jsou prováděny s důrazem na podporu společenských aktivit a zadržování vody ve veřejném prostoru podél hradebního pásu. Urbanistický návrh řeší okruh v zeleném pásu podél chebského opevnění. Hlavním prvkem tvořícím novou hranici je alej. Dalším spojo-

cím prvkem je dláždění ulic. Následujících sedm míst, která se nacházejí podél opevnění historického Chebu, se zdá být těžko pochopitelná. Proto jsem se rozhodla je ve svém návrhu přetvořit.

Vyjádření poroty

„Hledání a znovuobjevování...“ Hledání možných zachytných bodů; vnímání; porozumění a kreativní přetváření městského prostředí, to jsou kroky, které definují proces městského designu. Ale právě grafický design je médiem, které nám umožňuje interpretovat městskou realitu určitým způsobem, zaměřit pozornost na to, co designér považuje za důležité, zatímco méně důležité věci nechává rozmazané. Z tohoto důvodu není zjevná grafická dokonalost pouze nástrojem pro zprostředkování obsahu návrhu, ale spíše její metodikou „hledání a znovuobjevování“.

Tento grafický jazyk umožňuje Barboře abstrahovat a tematizovat problém hranic mezi historickým a moderním „slovníkem“ vnitřní a periferní části města. Tyto schopnosti jí pomáhají propojit abstraktnější makroúrovně konceptu návrhu s konkrétnějšími mikroprostory městského prostředí. Tato citlivost jí pomáhá vytvářet její metajazyk, který dokáže

Znovunalezení hranice mezi moderním a historickým Chebem

zdánlivě vyplnit mezery, ale zároveň její gramatika dokáže tuto linii městských prostorů přeformulovat do jednoho uceleného příběhu. I když některá její návrhová rozhodnutí mohou být diskutabilní,

její osobní přístup a perspektiva řadí její projekt mezi nejlepší v této soutěži.

Ing. arch. Zuzana Poláková
koordinátorka soutěže
Ústav prostorového plánování
Fakulta architektury ČVUT v Praze